

СУГОНЯКО

Дмитро Олександрович
dmytro.sugonyko@gmail.com

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менедж-
менту, Чернігівський націо-
нальний технологічний універ-
ситет

УДК 330.341.1: (33.012.61-022.51+005.936.3)

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІКО-ФІЛОСОФСЬКИХ ПІДХОДІВ

SMALL ENTERPRISES INNOVATION MANAGEMENT ON THE BASIS OF ECONOMIC-PHILOSOPHICAL APPROACH

У статті досліджено сферу застосування економіко-філософських підходів до управління інноваціями на рівні суб'єктів малого підприємництва. Зазначено взаємозв'язок таких підходів з соціально-культурними в процесі розробки і реалізації малими підприємствами технологічних і соціальних інновацій.

В статье исследована сфера применения экономико-философских подходов к управлению инновациями на уровне субъектов малого предпринимательства. Указана взаимосвязь таких подходов с социально-культурными в процессе разработки и реализации малыми предприятиями технологических и социальных инноваций.

Economic and philosophical scope approaches to the management of innovation at the level of small businesses investigated in this paper. Interrelation of these approaches to socio-cultural in the development and implementation by small enterprises of technological and social innovations said.

Ключові слова: управління, інновації, економіко-філософські підходи, конкурентоспроможність, ефективність, малі підприємства

Ключевые слова: управление, инновации, экономико-философские подходы, конкурентоспособность, эффективность, малые предприятия

Keywords: management, innovation, economic and philosophical approaches, competitiveness, efficiency, small enterprises

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Перехід національної економіки на інноваційно-інвестиційну модель розвитку передбачає, в першу чергу, інноваційне оновлення діяльності малих підприємств. На відміну від країн ЄС, суб'єкти малого підприємництва України ще не зайняли провідного місця в структурі національної економічної системи і займають незначну частку у формуванні ВВП держави. Однією з причин становища, що склалося, є прогалини в управлінні інноваціями як на рівні держави, так і малих підприємств, пов'язані зі стереотипами, що більш інноваційно активним є великий і середній бізнес по причині кращого забезпечення фінансовими ресурсами. Натомість підприємства малого бізнесу, маючи обмежені ресурси, здатні впроваджувати не тільки поліпшуючі але і радикальні інновації, беручи на себе значні ризики, пов'язані з їх використанням.

В умовах недостатнього розміру коштів державного і місцевого бюджетів на підтримку інноваційних ініціатив суб'єктів малого підприємництва останні повинні самостійно шукати джерела ресурсів на здійснення інноваційних перетворень. При цьому треба зазначити, що більшість малих підприємств (МП), застосувавши стратегію підтримання стабільності, не орієнтовані на проведення інноваційних змін, що дають поштовх

для розвитку їх взаємодії з середнім і великим бізнесом. В цьому випадку прискорити інвестиційно-інноваційні процеси при управлінні інноваціями можна за рахунок поєднання філософської раціональності, економічної ефективності та соціальної справедливості.

Аналіз досліджень і публікацій

Питання державної підтримки, особливості здійснення та результативність інноваційної діяльності МП, управління їх інноваційним потенціалом та розробки інноваційної стратегії в своїх наукових працях розглядали З.С. Варналій, В.А. Верба, В.В. Зянько, В.Ю. Грига, С.Г. Дрига, Н.Б. Ісакова, О.В. Піскунова, В.В. Циганець, Ю.С. Шипуліна та багато інших.

У той же час науково-теоретичні дослідження застосування економіко-філософського підходу до управління інноваційними процесами на рівні підприємств малого бізнесу не знайшло повного висвітлення в економічній літературі і потребують обґрунтування категоріально-понятійного апарату економічного і філософського контексту таких процесів.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є дослідження сутності та сфери застосування економіко-філософських підходів до

формування моделі управління інноваціями на рівні суб'єктів малого бізнесу.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною основою наведеного дослідження виступають емпірико-теоретичні методи – спостереження, порівняння, сходження від абстрактного до конкретного, а також загальнонаукові – аналіз, синтез, історичний і логічний методи.

РЕЗУЛЬТАТИ

Інноваційне оновлення МП повинно відповідати структурним перетворенням національної економіки. Відсутність інноваційних проєктів на рівні суб'єктів малого підприємництва негативно позначається на показниках конкурентоспроможності останніх та обмежує перспективи їх виходу на європейський ринок. Проблеми розробки і реалізації концепції управління інноваціями на рівні МП обумовлює необхідність розгляду сутності таких процесів з використанням підходів економіки і філософії.

Необхідно підкреслити, що термін «інновації» широко використовується в економічній літературі, однак виступає в якості філософської категорії, що відображає процеси впливу суб'єктів один на одного та як об'єктивна, універсальна форма розвитку, визначає існування й структурну організацію будь-якої матеріальної системи [1].

Філософський підхід передбачає дослідження теоретико-методологічних засад онтологічного і праксеологічного змісту основних категорій з питань наведеної проблематики. Історичні корені сучасної філософії інновацій виникли ще в часи класичної філософії.

Разом з тим, як відмічають С.О. Лебедев та Ю.О. Ковилін, в сучасних умовах недостатньо уваги приділяють рефлексії поняття «інновації», що дає змогу визначити її місце і роль в суспільному розвитку завдяки категоріальним схемам саме філософської методології, а не загальнонауковій, зокрема економічній [2].

Термін «інновація» вперше ввів в економічний оборот австрійський вчений Й. Шумпетер, який під інновацією розумів суттєву форму зміни функцій вироблюваного товару, яка складається в поєднанні та комерціалізації всіх нових комбінацій, заснованих на використанні сучасних матеріалів і компонентів, впровадженні нових процесів, відкритті нових ринків, утворень [3].

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність» інновації – це новостворені або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери [4].

Досліджуючи філософську сутність інноваційної діяльності С.О. Лебедев та Ю.О. Ковилін зазначають, що специфічною ознакою інновацій є реальне впровадження наукових знань на етапі комерціалізації, шляхом виготовлення та просування нового товару або послуги на ринок. При цьому вони наголошують, що інноваційна діяльність – це

створення наукових винаходів і розробок, що потребує ринку. Вчені пропонують обґрунтування філософської моделі інновацій на основі визнання послідовності інноваційного процесу і зростання вартості інвестицій в науку [2].

На думку Л.Л.Антонюк, А.М.Поручника, В.С. Савчука, «інновація – це нове явище, новаторство або будь-яка зміна, яка вноситься суб'єктом господарювання у власну діяльність із метою підвищення своєї конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках» [5].

Узагальнюючи вищенаведені визначення сутності інновацій та перекладаючи їх на специфіку діяльності суб'єктів малого підприємництва можна зазначити, що під інновацією розуміють нововведення, які задовольняють вимоги споживачів, збільшують конкурентоспроможність та фінансові результати діяльності підприємств, що їх упроваджують, сприяючи зростанню їх ділового іміджу та розширюючи можливості виходу на європейський ринок.

Інноваційна діяльність МП в розрізі їх галузевої приналежності має свої специфічні ознаки, які необхідно враховувати при впровадженні нових інноваційно оновлених товарів та послуг. Перетворення, пов'язані з інноваціями, потребують зміни в традиційних підходах організації, фінансування та контролю інноваційних процесів, розроблення інноваційної стратегії МП, застосування різних форм, методів та механізмів управління.

В процесі управління інноваціями прослідковується взаємозв'язок економіко-філософських підходів з соціальними. Останні передбачають порядок з технологічними, товарними, ринковими, екологічними, маркетинговими, інформаційними та управлінськими інноваціями розробку і впровадження соціальних інновацій, спрямованих на підвищення кваліфікаційного рівня персоналу МП, розвиток інтелектуального потенціалу працівників, підвищення рівня виробничої та корпоративної культури, покращення умов праці та забезпечення її безпеки, впровадження систем матеріального стимулювання трудового колективу, тощо.

При цьому деякі види інновацій можуть одночасно виступати в ролі технологічних і соціальних, як приклад можна навести інтелектуальний та промисловий аутсорсинг. В цих умовах МП, маючи можливості виконання таких робіт або послуг, можуть виступити в ролі аутсорсера, породжують виникнення соціальних інновацій у вигляді скорочення часу на виконання бізнес-операцій, створюючи нові робочі місця, впроваджуючи програми перенавчання та підвищення кваліфікації персоналу та ін. [6]. Теж саме можна спостерігати при впровадженні технологічних, товарних інновацій які в багатьох випадках породжують автоматичне виникнення екологічних, маркетингових та управлінських.

Враховуючи вищенаведене, передумовами застосування економіко-філософських підходів до управління інноваціями на рівні суб'єктів малого підприємництва виступають:

– глобалізація – посилення міжнародної і внутрішньої конкуренції спонукає МП до переходу на інноваційний шлях розвитку;

– інформатизація господарської діяльності – призводить до необхідності впровадження інформаційних технологій та інновацій спрямованих на підвищення фінансово-економічної безпеки підприємств малого бізнесу, захисту їх інформаційних потоків, розвитку системи онлайн продажу товарів, робіт, послуг;

– законність – здійснення інноваційної діяльності у відповідності до існуючих законодавчих і нормативних актів;

– взаємообумовленість – окремі види інновацій є тісно взаємопов'язаними між собою, впровадження одних породжує виникнення інших;

– суб'єктивність – процес розробки і впровадження інновацій передбачає взаємодію багатьох суб'єктів, а саме підприємців, науковців, інвесторів, консультантів, фінансових менеджерів тощо;

– зміни у ціннісних орієнтаціях – споживачів продукції, робіт, послуг, партнерів, робітників підприємств;

– динамічність – процес інноваційного оновлення на рівні суб'єктів малого підприємництва повинен здійснюватися у відповідності до орієнтирів і стратегій розвитку економіки держави, підприємств великого і середнього бізнесу.

Інноваційні процеси, що відбуваються на МП, не дивлячись на специфічні особливості притаманні їх діяльності, здійснюються за загальними законами і закономірностями економічного розвитку [1].

При визначенні економічної ефективності інноваційної діяльності на рівні суб'єктів малого підприємництва слід врахувати дію законів економії часу, ресурсів; конкуренції тощо.

ВИСНОВКИ

Філософське осмислення і економічна інтерпретація інновацій є необхідною умовою вдосконалення процесу управління ними, який повинен бути безперервним, охоплювати всі сфери і рівні діяльності МП без встановлення просторово-часових обмежень. Застосування економіко-філософських підходів при побудові системи управління інноваціями дасть змогу суб'єктам малого підприємництва розширити межі співпраці з іншими економічними агентами в сфері інноваційних розробок і технологій, розвинути внутрішню інноваційну інфраструктуру, підвищити інтелектуальний рівень працівників, розширити ринки збуту інноваційної продукції не тільки на національному але й на європейському ринках.

Список використаних джерел

1. Сугоняко Д.О. Інноваційно-інвестиційна взаємодія підприємств транспорту і туризму: [монографія] / Є.М. Сич, О.М. Парубець, Д.О. Сугоняко. – К.: Кондор-Видавництво, 2013. – 224 с.
2. Лебедев С.А. Философия научно-инновационной деятельности / С.А. Лебедев, Ю.А. Ковылин. – М.: Академический Проект: Парадигма, 2012. – 182 с.
3. Шумпетер Й. Теория экономического развития: [пер.с англ.] / Й. Шумпетер. – М.: Прогресс, 1982. – 455 с.
3. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс] // Верховна Рада України; Закон від 04.07.2002 № 40-IV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
5. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: [монографія] / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.
6. Фридман Т. Плоский мир. Краткая история XXI века / Т. Фридман. – М.: АСТ Москва, 2007. – 608 с.